

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **V. S.**, zastúpenej JUDr. J. V., advokátom, S.s.r.o., so sídlom v Č., , proti odporcom **1/ B. Z.P., 2/ Z. Z.M., 3/ J. B., 4/ maloletej L. Z.P.**, zastúpenej zákonnou zástupkyňou odporkyňou 1/ B. P., všetkých zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. S. JUDr. B. s.r.o., so sídlom v Č., , **o právo prechodu a odstránenie oplotenia**, vedenej na Okresnom súde Čadca pod sp.zn. 4 C 289/2002, na dovolanie navrhovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 13.apríla 2011 sp.zn. 6 Co 375/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** uznesenie Krajského súdu v Žiline z 13.apríla 2011 sp.zn. 6 Co 375/2010 a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Čadca rozsudkom z 5. augusta 2010, č.k. 4 C 289/2002-246 zamietol návrh navrhovateľky, ktorým sa domáhala, aby odporcom bola uložená povinnosť trpieť právo prechodu pešo, povozom, osobným a nákladným motorovým vozidlom, jej osobe po parcele KNC X.- ostatná plocha o výmere 246 m², v kat. úz. Z. a zároveň im uložil povinnosť odstrániť oplotenie z tejto parcely v bodoch E, B, K a v bodoch C, H podľa polohopisného plánu, ktorý je súčasťou znaleckého posudku č. 1/2005 vypracovaného znalkyňou Ing. A. B. v súdnom konaní sp.zn. 4 C 289/2002. Na základe vykonaného dokazovania dospel súd k záveru, že navrhovateľka nemá aktívnu a odporkyne pasívnu legitímáciu v predmetom konaní a uvedený návrh mal byť podaný proti vlastníkovi spornej nehnuteľnosti, ktorým je obec Z.. Konštatoval, že navrhovateľka nenadobudla právo zodpovedajúce vecnému bremenu vydržaním, pretože nepreukázala existenciu právneho dôvodu, od ktorého by mohla toto právo odvodzovať. Jej tvrdenia o tom, že ide o miestnu komunikáciu, považoval za účelové. Pokiaľ išlo o odporkyne, tieto nemali žiadne

právo k spornému pozemku, a teda ani povinnosť trpieť navrhovateľkou uplatnené právo prechodu. O trovách konania medzi účastníkmi rozhodol podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p. O trovách štátu rozhodol podľa ust. § 148 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Žiline uznesením z 13. apríla 2010, sp.zn. 6 Co 375/2010 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil, konanie zastavil a rozhodol, že po právoplatnosti tohto uznesenia bude vec postúpená Obci Z.. Navrhovateľke uložil povinnosť nahradiť odporkyniam 1/ až 4/ trovy prvostupňového a odvolacieho konania vo výške 1 498,32 € na účet právneho zástupcu odporkyň 1/ až 4/ JUDr. M. S., advokáta so sídlom v Č. a zaplatiť Slovenskej republike na účet Okresného súdu v Čadci trovy štátu vo výške 15,48 €, do troch dní od právoplatnosti tohto uznesenia. Uviedol, že všeobecné užívanie pozemných komunikácií nie je inštitútom súkromného práva, ale ide o verejnoprávne oprávnenie, ktoré sa neopiera o občianskoprávne predpisy, ale o zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov (§ 1 ods. 1 Cestného zákona). Podľa § 23 Cestného zákona ak nie je výslovne ustanovené inak, vzťahujú sa na konanie podľa tohto zákona všeobecné predpisy o správnom konaní. Mal za to, že v občianskom súdnom konaní nie je možné prejednať a rozhodovať veci upravené Cestným zákonom, ktoré podľa vyššie uvedeného § 23 Cestného zákona majú byť prejednané v konaní vykonanom podľa všeobecných predpisov o správnom konaní. Poukázal na to, že orgánmi štátnej správy pre pozemné komunikácie sú Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky, Krajské úrady pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie, Obvodné úrady pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie a obce, ktoré vykonávajú miestnu štátnu správu vo veciach miestnych komunikácií a účelových komunikácií ako prenesený výkon štátnej správy (§ 3 ods. 1, 2 Cestného zákona). Vzhľadom na záver súdu prvého stupňa, ktorý prevzal aj odvolací súd, a to, že predmetný pozemok má charakter miestnej komunikácie, rozsudok súdu prvého stupňa zrušil, konanie zastavil pre nedostatok právomoci a vec postúpil Obci Z. ako orgánu vykonávajúcemu miestnu štátnu správu vo veciach miestnych komunikácií. O náhrade trov konania rozhodol v zmysle § 224 ods. 1 O.s.p. v spojitosti s § 146 ods. 2 veta prvá O.s.p. O náhrade trov štátu rozhodol s poukazom na ustanovenie § 148 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka, ktorá navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutia súdov oboch stupňov zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila ustanovením § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. a § 237 písm. f/ O.s.p. tvrdiac, že postupom odvolacieho súdu jej

bola odňatá možnosť konať pred súdom. Nesúhlasila s názorom odvolacieho súdu, že v občianskoprávnom konaní možno rozhodovať len podľa predpisov občianskeho práva (Občianskeho zákonníka, ako predpisu súkromného práva), kým podľa Cestného zákona sa rozhoduje v správnom konaní. Všeobecné užívanie pozemných komunikácií nie je inštitútom súkromného práva, ale jedná sa o verejnoprávne oprávnenie, ktoré nie je možné obmedziť na základe jednostranných úkonov subjektov práva. Toto užívanie sa neopiera o občianskoprávne predpisy, ale o zákon o pozemných komunikáciách (v súčasnosti cestný zákon), to však neznamená, že nie je v právomoci súdov prejednávať a rozhodovať spory, ktoré sa posudzujú podľa predpisov verejného práva. Mala za to, že spor o právo prechodu patrí do právomoci súdov a nie je rozhodujúce, z akého právneho predpisu vyplýva určitej osobe. Rozhodujúce je, či osoba, ktorá sa práva prechodu domáha, toto právo má a či jej toto právo vyplýva z určitého právneho predpisu bez ohľadu na to, či ide o predpis súkromného alebo verejného práva. Pokiaľ odvolací súd dospel k inému právnemu záveru, mala za to, že jeho rozhodnutie spočíva na inom právnom posúdení veci a tým, že odvolací súd konanie zastavil, odňal jej možnosť konať pred súdom.

Odporcovia 1/ až 4/ vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhli dovolanie navrhovateľky ako neopodstatnené zamietnuť. Mali za to, že odvolací súd vec posúdil správne a v súlade s ustanovením § 7 ods. 1 O.s.p. Uviedli, že konanie navrhovateľky si odporuje, keď žiadala obec o nápravu v správnom konaní, pričom obec aj začala konať a vydala rozhodnutie (rozhodnutie o odstránení stavby z 15. novembra 2011, P.č. Výst.-670/2011) a následne sa domáhala práva prechodu podaním návrhu na súde. Takéto konania navrhovateľky si vzájomne odporujú a pôsobia zmätočne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Pokiaľ dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, je tento opravný prostriedok prípustný, ak a/ odvolací súd

zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnu dvoru Európskych spoločenstiev (viď § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska; dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. (§ 239 ods. 1 O.s.p.).

Dovolanie je tiež prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 O.s.p.).

Ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalečnom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením (§ 239 ods. 3 O.s.p.). Dovoláním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nemá znaky vyššie uvedených uznesení. Dovolanie preto podľa § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné nie je.

So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne

obsadeným súdom). Vady konania uvedené v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. dovolateľka nenamietala a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

Z vymenovaných procesných vád je v dovolaní namietaná vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť pred ním konať.

Navrhovateľka namietala, že konanie je zaťažené procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá podľa jej názoru spočívala v tom, že odvolací súd vec neprejednal z dôvodu nesprávneho právneho záveru o nedostatku súdnej právomoci, čím tak navrhovateľke odňal možnosť konať pred súdom a tým sa domáhať súdnej ochrany svojho práva.

Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom, zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len dohovor), porovnaj napr. sp.zn. III. ÚS 156/06, sp.zn. III. ÚS 331/04, sp.zn. II. ÚS 174/04.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústavy), každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Citovaný čl. 46 ods.1 ústavy (podobne aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu, zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy) normujúcich rámec, v ktorom je možné domáhať sa jeho rešpektovania (m. m. I. ÚS 22/03).

Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (m. m. I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98). Z judikatúry tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94). Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto („každý“) domáha svojho práva na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (porovnaj III. ÚS 7/08).

Konaním súdu sa rozumie jeho procesný postup, nie však samotné rozhodovanie. Konanie súdu v súlade so zákonom musí vykazovať určitú kvalitu a v materiálnom ponímaní zabezpečovať tak právo na súdnu ochranu. Samotné súdne rozhodnutie, ktorým sa završuje poskytovanie súdnej ochrany, musí byť logickým a právnym vyústením doterajšieho priebehu a výsledkov konania, pri jeho vydaní (vyhlásení a vyhotovení) musia byť zachované formálne a obsahové náležitosti s dôrazom na prvky zrozumiteľnosti, určitosti, jasnosti a súladu jeho skutkových i právnych dôvodov vo vzťahu k výroku. Procesný postup súdu pri konštituovaní rozhodnutia, ktorý nenachádza oporu v zákone, je preto potrebné považovať za závažnú vadu nenaplnujúcu materiálnu stránku práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivý proces, ktorá v konečnom dôsledku objektívne bráni riadnemu (účinnému a efektívnemu) uplatneniu dôležitých procesných práv účastníkov konania slúžiacich na ochranu ich práv a oprávnených záujmov v občianskom súdnom konaní. Nemožno opomenúť, že procesný úkon účastníka súdneho konania, ktorý má podstatný vplyv na ďalšie súdne konanie je možné považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu. Ak je účastník konania z uplatnenia tohto procesného úkonu vylúčený alebo v značnej miere obmedzený pri jeho uplatnení v dôsledku

nesprávneho postupu súdu, dochádza v takomto prípade k stavu, kedy sa mu postupom súdu odníma možnosť konať pred súdom, porušuje ústavné právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces.

Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb (§ 1 O.s.p.). Odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné rozumieť taký postup súdu, ktorým účastníkovi konania odníma tie procesné práva, ktoré mu zákon priznáva. Konaním súdu sa rozumie predovšetkým jeho procesný postup. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Súdna ochrana sa poskytuje v materiálnom ponímaní, čo tiež znamená, že nie každé procesné pochybenie súdu, alebo jeho nesprávny procesný postup, ktorým dochádza k odopretiu procesného práva účastníkovi konania, je považovaný za súčasť základného práva na súdnu ochranu. Súdna ochrana nie je poskytovaná formálne. Dôležitými hľadiskami sú tie, ktoré vo svetle prípadu dávajú jednoznačnú odpoveď na otázku, či procesný úkon z uplatnenia ktorého bol účastník vylúčený mal podstatný vplyv na ďalšie konanie. Za odňatie možnosti konať pred súdom nemožno považovať rozhodnutie, ako výsledok vecnej rozhodovacej činnosti súdu, ani v ňom vyslovený právny názor, s ktorým sa účastník nestotožňuje. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, do ktorej patria tzv. procesné rozhodnutia. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie o zastavení konania pre nedostatok procesnej podmienky, ak záver súdu o tejto otázke nie je správny a konanie v skutočnosti nedostatkom podmienky konania netrpí.

Zastavenie konania z dôvodu nedostatku procesnej podmienky v postupe všeobecného súdu, ku ktorému došlo v dôsledku chybného právneho posúdenia právomoci súdu, treba považovať za odopretie ústavou upraveného práva na súdnu ochranu (obdobne I. ÚS 37/95), v konečnom dôsledku znamenajúceho odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*) a naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f/ O.s.p., čo je v rozpore s článkom 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na vyššie uvedené a s prihliadnutím na námietky dovolateľky, dovolací súd predovšetkým skúmal, či v danom prípade odvolací súd dospel k správne mu záveru, že vec nepatrí do právomoci súdu a teda, či zastavením konania odňal navrhovateľke možnosť konať pred súdom. Právomoc sa všeobecne posudzuje ako oprávnenie určitého štátneho orgánu (v tomto prípade súdu) riešiť otázky, ktoré sú zákonom zverené do jeho kompetencie.

Súdy podľa čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) okrem iného rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

V občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány (§ 7 ods. 1 O.s.p.). Iné veci prejednávajú a rozhodujú súdy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovuje zákon (§ 7 ods. 3 O.s.p.). Ak vec nespadá do právomoci súdov, alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu (§ 104 ods. 1, druhá veta pred bodkočiarkou O.s.p.).

Za občianskoprávne vzťahy v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 Občianskeho zákonníka treba pokladať majetkové vzťahy fyzických a právnických osôb, majetkové vzťahy medzi týmito osobami a štátom, ako aj vzťahy vyplývajúce z práva na ochranu osôb, pokiaľ tieto občianskoprávne vzťahy neupravujú iné zákony.

Občiansky zákonník, ako legislatívny základ všetkých občianskoprávných vzťahov vôbec, upravuje teda všeobecné majetkové a osobné vzťahy založené na princípe právnej rovnosti (§ 2 ods. 2 Občianskeho zákonníka) a autonómie (§ 2 ods. 3 Občianskeho zákonníka) ich subjektov, t.j. právnej možnosti na základe vlastného rozhodnutia fyzických, právnických osôb a štátu usporiadať si vzájomné práva a povinnosti odlišne od zákona. Charakteristickým znakom týchto vzťahov je rovnocenné postavenie subjektov, pri ktorom jeden z účastníkov nemôže jednostranným úkonom založiť povinnosť druhého účastníka a nemôže ani autoritatívne vynucovať splnenie povinnosti druhého subjektu. Na rozdiel od toho verejnoprávne vzťahy, ako vzťahy upravené normami verejného práva, sú postavené na princípe nadriadenosti a podriadenosti subjektov (princíp subordinácie). Pre tieto právne

vzťahy je typické, že jeden zo subjektov (orgán verejnej moci) ukladá jednostranne druhému účastníkovi právneho vzťahu na základe zákona a presne stanoveným spôsobom povinnosti prostredníctvom autoritatívnych administratívnoprávnych aktov aplikácie práva. V týchto vzťahoch vystupuje zjavne do popredia princíp nerovnosti účastníkov a chýba tu autonómia vôle podriadeného účastníka.

Pre vyriešenie otázky, či tá-ktorá vec patrí do právomoci súdu v zmysle uvedených ustanovení, je nevyhnutné predovšetkým zistiť, z ktorého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje žalobou uplatnený nárok (predmet súdneho konania), tento vzťah dôsledne analyzovať a následne po právne stránke správne vyhodnotiť a posúdiť. Za účelom zabezpečenia podkladov, nevyhnutných pre tento postup, ukladá zákon žalobcovi povinnosť uviesť vždy už v návrhu (žalobe) rozhodujúce skutočnosti (§ 79 ods. 1 O.s.p.). Tie majú súdu umožniť, aby daný právny vzťah a z neho vyvodzovaný nárok analyzoval a právne kvalifikoval z aspektov, významných tak pre posúdenie rôznych otázok procesnej povahy (napr. právomoci, príslušnosti, spôsobilosti byť účastníkom konania), ako aj pre prípadné posúdenie veci samej. Žalobca je povinný svoj nárok skutkovo vymedziť, nemusí ho však právne vyhodnotiť a zdôvodniť. Je totiž vždy vecou súdu, aby podal jeho právnu kvalifikáciu. Ak ho ale predsa len v žalobe právne vyhodnotí, súd tým nie je viazaný.

Pre analýzu právneho vzťahu účastníkov a posúdenie jeho povahy z hľadiska právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie o nároku, ktorý žalobca vyvodzuje z tohto právneho vzťahu je rozhodujúce obsahové hľadisko, teda akú majú povahu práva a povinnosti účastníkov, tvoriace obsah tohto právneho vzťahu. Len uvedené kritérium je určujúce pre posúdenie, či žalobou uplatnený nárok je vyvodzovaný z takého právneho vzťahu, ktorý možno podriaďiť pod niektorý z právnych vzťahov vymenovaných v § 7 ods. 1 O.s.p. (porovnaj tiež rozhodnutie sp.zn. 4 Cdo 128/1997).

Všeobecné ustanovenie o ochrane subjektívnych práv je dané v § 4 Občianskeho zákonníka, z ktorého vyplýva, že proti tomu, kto právo ohrozí alebo poruší, možno sa domáhať ochrany u orgánu, ktorý je na to povolaný. Ak nie je v zákone ustanovené niečo iné, je týmto orgánom súd. Uvedené ustanovenie má dvojaký charakter. V prvom rade sleduje zabezpečenie práva na ochranu. Tu sa nielen zakladá právo dovolať sa ochrany, ale i povinnosť príslušného štátneho orgánu túto ochranu za splnenia zákonných podmienok poskytnúť. Citované ustanovenie obsahuje zároveň zákaz odopretia spravodlivosti (denegatio

iustitiae). Ďalej citované ustanovenie stanovuje právomoc k poskytnutiu ochrany. Túto právomoc má v občianskoprávných veciach všeobecne, t.j. ak nie je ustanovené niečo iné, súd. K tomu, aby k jej poskytnutiu bol povolaný (a oprávnený) iný orgán, by bolo potrebné, aby tak výslovne ustanovil zákon.

Občianskoprávnu ochranu môže výnimočne poskytnúť nositeľovi subjektívnych občianskoprávných práv i iný orgán než súd (§ 4 Občianskeho zákonníka, § 7 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku). Ak došlo k zrejmemu zásahu do pokojného stavu, možno sa domáhať ochrany na obci. Obec môže predbežne zásah zakázať alebo uložiť, aby bol obnovený predošlý stav. Tým nie je dotknuté právo domáhať sa ochrany na súde (§ 5 Občianskeho zákonníka). Na rozdiel od ochrany súdnej tu nejde o ochranu práva, ale o ochranu pokojného stavu (podľa zásady „*quieta non movere*“). Ochrana proti tomu, kto právo poruší (porušuje) alebo ohrozí (ohrozuje), poskytuje aj obec. Obec neposkytuje ochranu akémukoľvek porušeniu či ohrozeniu práva, ale iba takému, ktoré nastalo tým, že sa bez právneho dôvodu zasiahlo do doterajšieho pokojného stavu, ktorý bol pred zásahom. Ide o ochranu doterajšieho pokojného stavu bez toho, aby obec skúmala, či ten, kto zasiahol do pokojného stavu, je na to oprávnený, alebo nie. Skutkovým základom pre rozhodnutie obecného úradu je posledný pokojný stav, ktorý existoval pred zrejším zásahom. Obecný úrad zisťuje a rieši len skutkové otázky. Obec neskúma a nemôže skúmať, komu právo skutočne patrí, aká je právna pozícia jednotlivých strán. Tieto otázky môže preskúmať a rozhodnúť o nich iba súd. Obec teda neskúma právny stav, platnosť právnych vzťahov, ale len posudzuje faktický stav, ktorý sa zásahom tretej osoby zmenil oproti doterajšiemu stavu. Ide o tzv. posesórnu ochranu, v rámci ktorej obecný úrad vydá rozhodnutie. Z ustanovenia § 5 posledná veta treba vyvodiť, že ochrana prostredníctvom obce je iba dočasná, resp. predbežná. Zákon každému subjektu, do práv ktorého sa zasiahlo, umožňuje domáhať sa súčasne alebo následne ochrany aj na súde.

Navrhovateľka sa predmetným návrhom domáhala uloženia povinnosti odporcom trpieť právo prechodu pešo, povozom, osobným a nákladným motorovým vozidlom po parcele KN-C č.X. - ostatná plocha o výmere 246 m² v kat. úz. Z. a odstránenia oplotenia z parcely KN-C č. X. v bodoch E, B, K a v bodoch C, H polohopisného plánu, ktorý je súčasťou znaleckého posudku č. 1/2005 vypracovaného znalkyňou Ing. A. B. v súdnom konaní sp.zn. 4 C 289/2002. Svoj návrh odôvodnila tým, že parcela KN-C č.X. je zapísaná na LV č. X. na meno vlastníka, ktorým je obec Z., a ktorá slúžila od dávnej minulosti ako

miestna komunikácia pre obyvateľov miestnej osady u S.. Navrhovateľka ako vlastníčka rodinného domu č. X. po tejto parcele prechádzala k svojmu rodinnému domu pešo, povozom a motorovým vozidlom, keď predtým po tejto miestnej komunikácii prechádzali jej právni predchodcovia. Pôvodný odporca J. P. v roku 2002 pozemok zahradil oplotením a tým znemožnil navrhovateľke a ostatným obyvateľom osady u S. prechod k svojim nehnuteľnostiam. Na vystavenie oplotenia nemal pôvodný odporca J. P. stavebné povolenie a stavbu oplotenie ani neohlásil stavebnému úradu.

V predmetnej právnej veci z obsahu spisu dostatočne vyplýva záver, že navrhovateľka sa domáhala práva na súdnu ochranu svojho ohrozeného (porušeného) vlastníckeho práva. Zo znaleckého posudku č. 1/2005 z 1. februára 2005 vypracovaného znalkyňou Ing. A. B., ako aj z jej výsluchu na súde prvého stupňa je zrejmé, že parcela KN-C č. X. je totožná s parcelou KN-E č. X, ktorá je zapísaná na LV č. X. na vlastníka SR Obec Z.. Z obsahu spisu je zrejmé, že uvedená parcela od dávnej minulosti slúžila ako prechod k nehnuteľnostiam navrhovateľky, ako aj k nehnuteľnostiam iných obyvateľov miestnej osady u S.. Právny predchodca odporcov postavil oplotenie na pozemku KN- C č. X. bez stavebného povolenia, resp. bez ohlásenia drobnej stavby stavebnému úradu. Podľa operatívnej evidencie je predmetná parcela vedená ako miestna komunikácia, ktorú by mala obec spravovať.

Miestna komunikácia (§ 4b zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „cestný zákon“) je pozemnou komunikáciou (§ 1 ods. 2 citovaného zákona). Miestnymi komunikáciami sú všeobecné prístupné a užívané ulice, parkoviská vo vlastníctve obcí a verejné priestranstvá, ktoré slúžia miestnej doprave a sú zaradené do siete miestnych komunikácií. Siete miestnych komunikácií sa budujú a udržiavajú v súlade s územnoplánovacou dokumentáciou tak, aby uľahčovali osídlenie a vyhovovali potrebám miestnej dopravy, prípadne poľnohospodárskej dopravy, a ak to vyžadujú všeobecné záujmy, aj potrebám diaľkovej dopravy a potrebám obrany štátu. Miestne komunikácie sú vo vlastníctve obcí (§ 3d ods. 3 citovaného zákona).

Nie je pochybnosť, že všeobecné užívanie pozemných komunikácií nie je inštitútom súkromného práva, ale ide o verejné oprávnenie, ktoré nemožno zakladať meniť alebo rušiť na základe jednostranných alebo dvojstranných úkonov subjektov práva. V občianskom súdnom konaní nemožno teda prejednávať a rozhodovať veci upravené zákonom o pozemných komunikáciách. Predmetný spor má však základ v ochrane porušeného subjektívneho občianskeho práva, vyplývajúceho pre navrhovateľku z titulu všeobecného

užívania miestnej komunikácie (práva prechodu k jej nehnuteľnosti), vo výkone ktorého jej neoprávnene bránil najskôr právny predchodca odporcov tým, že na miestnej komunikácii bez povolenia a súhlasu stavebného úradu vystaval oplotenie a v súčasnosti odporcovia, ktorí nie sú ochotní oplotenie odstrániť. Predmetný pozemok využívajú na prechod ako miestnu komunikáciu aj iní obyvatelia obce. Tejto ochrany, ako vyplýva z § 4 Občianskeho zákonníka sa možno dovolať u orgánu, ktorý je k tomu povolaný. Týmto orgánom je vždy súd, ak nie je v zákone ustanovené niečo iné. Z tohto hľadiska je ustanovenie § 5 Občianskeho zákonníka ustanovením zvláštnym (špeciálnym) - ktoré zakladá, za splnenia zákonom stanovených podmienok - vedľa právomoci súdu tiež právomoc príslušnej obce. Žiadnym zo špecifických prostriedkov ochrany poskytnutej rozhodnutím obce nie je dotknuté (ako výslovne upravuje § 5 Občianskeho zákonníka) právo poškodeného subjektu domáhať sa právnej ochrany na súde.

Navrhovateľka, so zreteľom na skutkové vymedzenie predmetu konania (právo prechodu), si uplatňuje nárok, ktorý vyplýva z právneho vzťahu vlastníctva k nehnuteľnosti, ktorý v občianskom súdnom konaní prejednáva súd, lebo ho neprejednáva a nerozhoduje iný orgán, a preto nebolo namieste zastavenie konania a postúpenia veci Obci Z.. Z odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu navyše nevyplýva, aké správne konanie by malo byť vedené pred obcou, ako správnym orgánom podľa cestného zákona.

Podľa obsahu druhého žalobného petitu sa navrhovateľka domáhala odstránenia oplotenia umiestnenej na miestnej komunikácii parcela č. KN-C X. v kat.úz. Z.. V konaní nebolo sporné, že žalovaní (ich právny predchodca) postavili oplotenie (drobnú stavbu) na cudzom pozemku (pozemok vo vlastníctve obce). Aj obec (stavebný úrad) môže nariadiť vlastníčkovi stavby stavbu odstrániť. Ak by podľa obsahu tohto žalobného petitu týkajúceho sa odstránenia stavby, malo byť vedené nejaké správne konanie, tak podľa § 88 ods. 1 písm. b/ zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov. Touto otázkou sa odvolací súd vôbec nezaoberal.

Pretože odvolací súd otázku právomoci súdu neposúdil správne, rozhodnutím o zastavení konania odňal navrhovateľke možnosť konať pred súdom. Konanie pred ním je teda postihnuté vadou vyplývajúcou z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Z uvedeného je zrejmé, že dovolanie navrhovateľky je dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto uznesenie odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 2 O.s.p. zrušil

a vec mu vrátil na ďalšie konanie; právny názor dovolacieho súdu v tomto rozhodnutí vyslovený je pre odvolací súd záväzný (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 22. novembra 2012

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová